

Flere fattige familier giver flere afsavn og dårligere muligheder for børnene

Fra 2015 til 2016 faldt grænsen for, hvor lille ens indkomst skal være for at tilhøre landets 10 procent fattigste. De 10 procent fattigste danskere lever altså i dag for mindre, end de gjorde sidste år. Det er første gang siden 2011, at indkomsten falder for en gruppe af danskere. På den måde får de fattigste 10 procent ikke del i den generelle velstandsfremgang. Det afspejles også i, at antallet af personer i lavindkomstfamilier eksklusiv studerende voksede med 35.028 personer fra 2015 til 2016 – den største stigning siden finanskrisen. Udviklingen rammer særligt børn i fattige familier, der lider sociale og materielle afsavn. På sigt koster det samfundet penge, fordi fattige børn får en dårligere uddannelse og oftere ender på offentlig forsørgelse.

Analysen viser:

- Nye tal viser, at antallet af personer i lavindkomstfamilier eksklusiv studerende voksede med 35.028 fra 2015 til 2016. Det er den største stigning siden finanskrisen.
- Med 17.656 flere kontanthjælpsmodtagere i lavindkomstfamilier rammes den gruppe særligt hårdt. Det går især ud over børn, der er stærkt repræsenteret blandt de berørte familier med kontanthjælpsmodtagere.
- Grænsen for, hvad ens indkomst skal være, før man tilhører landets 10 procent fattigste, faldt fra 2015 til 2016 for første gang siden 2011 fra 125.997 kr. til 125.058 kr. Grænsen giver det mest retvisende billede af indkomstudviklingen for de fattigste 10 procent af befolkningen og et samlet billede af, at de fattigste danskere lever for færre penge end tidligere. Det er bemærkelsesværdigt, at indkomsten falder for de 10 pct. fattigste, mens den stiger for alle andre indkomstgrupper.

KONTAKT

Kristian Weise
41 77 45 70
kw@cevea.dk

FORFATTERE

Malte Nyfos Mathiasen
Ask Bo Larsen

NOTAT

Tema: Ulighed
Publiceret d.
4. december 2017

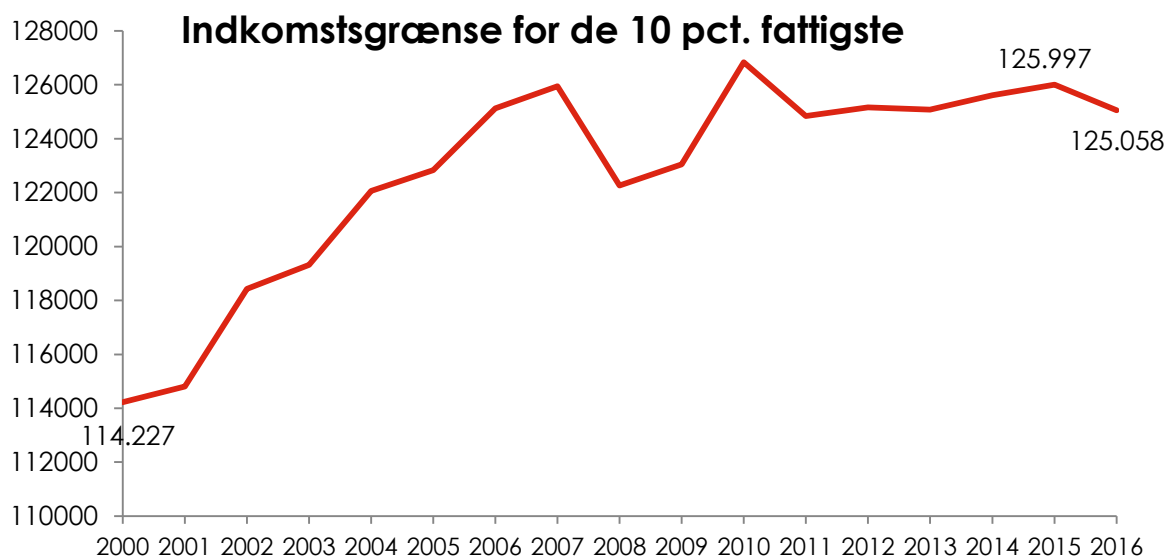
CITAT

Nærværende rapport må kun citeres med udtrykkelig kildehenvisning til Cevea.

ANTALLET AF FATTIGE FAMILIER STEG KRAFTIGT I 2016

Grænsen for, hvad ens indkomst skal være, for at man tilhører landets 10 procent fattigste – decilgrænsen –, faldt for første gang siden 2011 fra 125.997 kr. i 2015 til 125.058 kr. i 2016 (se figur 1). I 2007 og 2011 skete faldet i forbindelse med finanskrisen, men i dag er der en anden årsag.

Decilgrænsen er ifølge Danmarks Statistik det mest retvisende mål for udviklingen i de fattigste 10 procent's indkomster¹. Det er bemærkelsesværdigt, at indkomsten falder for de 10 procent fattigste, mens den stiger for alle andre indkomstgrupper.

Figur 1: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistik, IFOR22². Tallene er inflationskorrigeret med forbrugerprisindeks (100 = 2015)

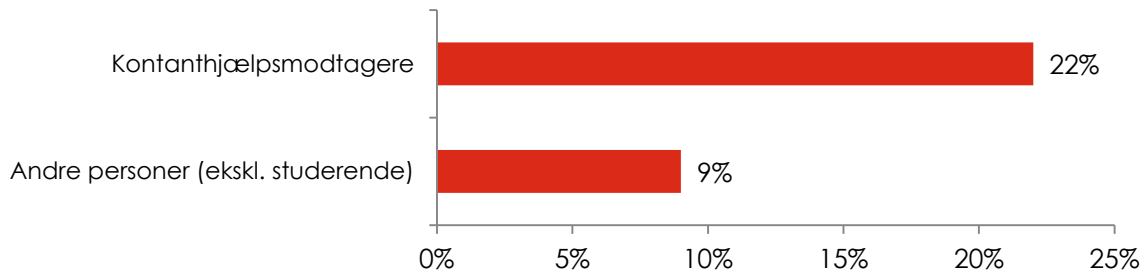
Danskerne med de laveste indkomster lever altså for færre penge end tidligere, mens indkomstsgrænsen for alle andre grupper steg. Det vidner om en stigende ulighed mellem de fattigste 10 procent og resten af befolkningen.

Stigningen afspejles i antallet af danskere, som lever i fattige familier. Fattige familier defineres som familier eksklusiv studerende med en indkomst på mindre end 50 procent af medianindkomsten.

¹ Danmarks Statistik: IFOR32

² Danmarks Statistik bemærker, at data om skattefri kontanthjælp er mangelfuld, og kontanthjælpsloftets effekt på den særlige støtte mangler. Danmarks Statistik forventer, at tallene nedsætter indkomstsgrænsen til et lavere beløb med 0,5 til 1 pct, og at de kan opdatere tabellerne om 1-2 måneder

Stigning i personer i lavindkomstfamilier 2015-2016

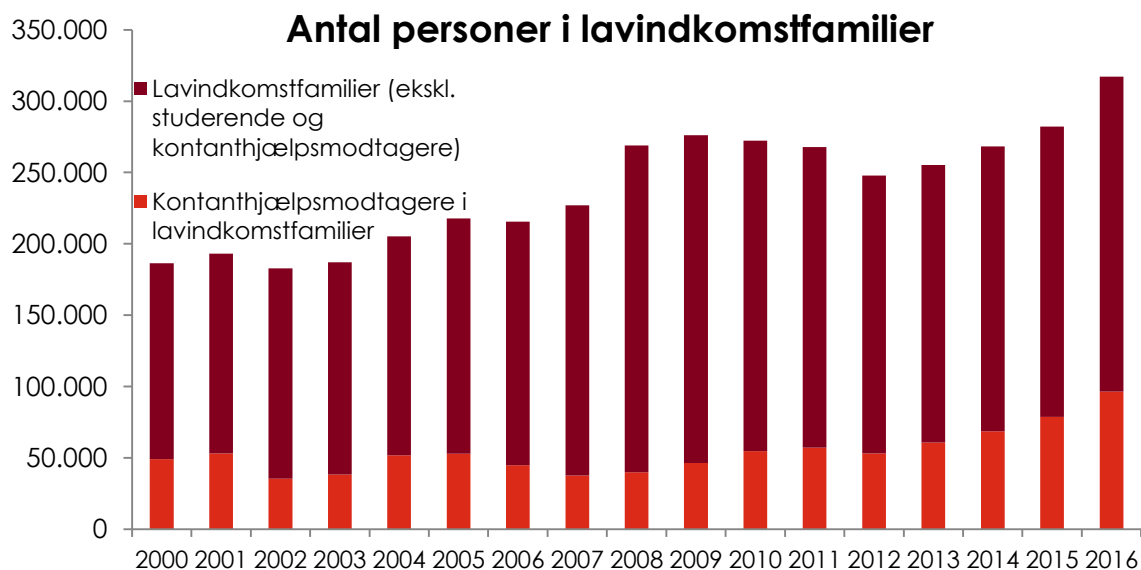

Figur 2: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistik, IFOR11P

Fra 2015 til 2016 levede 35.028 flere i fattige lavindkomstfamilier. Af dem var 17.656 voksne personer på kontanthjælp.

Dermed steg antallet af personer i lavindkomstfamilier i denne gruppe med 22 procent til i alt 96.305 personer fra 2015 til 2016. Det er den største stigning siden finanskrisen (se figur 2 og 3).

I alt levede 317.277 personer i lavindkomstfamilier i 2016.

Figur 3: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistik, IFOR11a

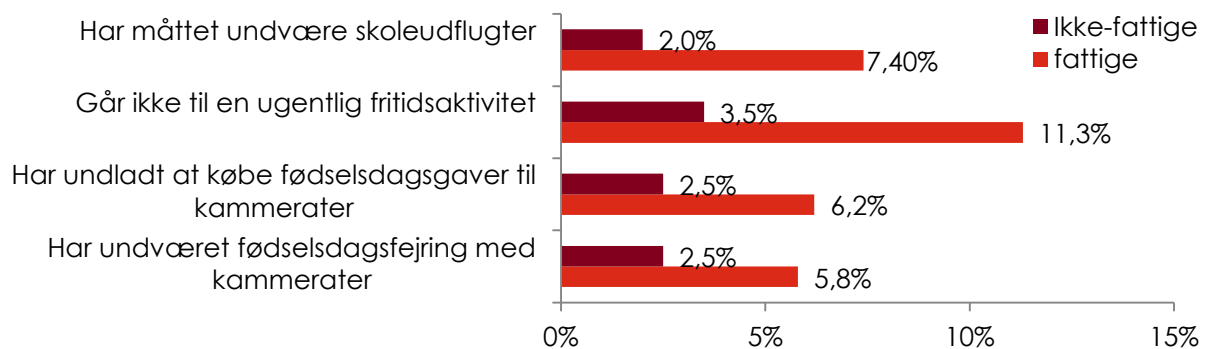
Når så mange personer i kontakt med kontanthjælpssystemet lever i fattige familier, er det især børn, der bliver berørt. De nye regler på kontanthjælpsområdet rammer f.eks. flere børn end voksne og gør dobbelt så mange børn fattige ifølge regeringens egne beregninger³.

FATTIGE BØRNS SOCIALE OG MATERIELLE AFSAVN

Tidligere forskning drager klare sammenhænge mellem børnefattigdom, konkrete afsavn og dårligere fremtidsudsigter.

Figur 4 viser, at mere end dobbelt så mange fattige som ikke-fattige børn selv påpeger, at de har måttet undlade at gøre ting med venner eller har meldt fra til sociale arrangementer som f.eks. fødselsdage som følge af forældrenes økonomi⁴.

Børn om sociale afsavn pga. forældres økonomi

Figur 4: SFI: Fattigdom og afsavn (2016)

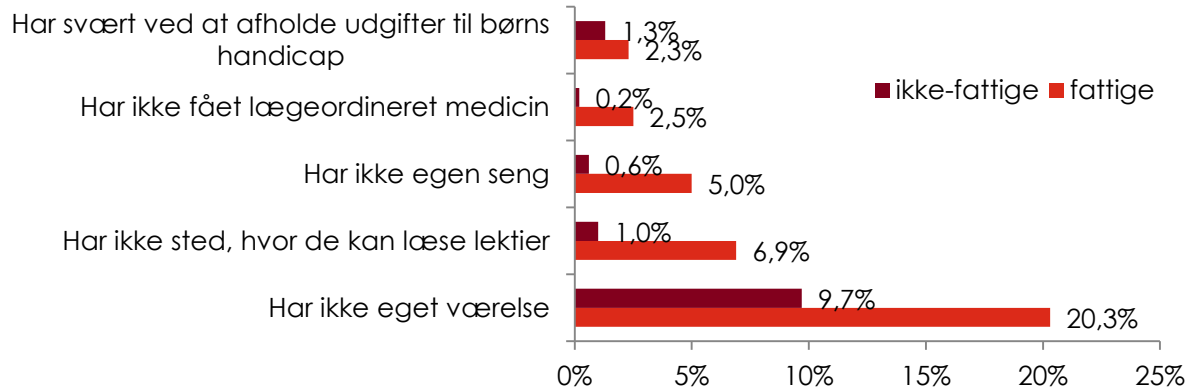
Børnene oplever, at de i mindre grad får mulighed for at være medlem af foreninger som f.eks. sportsklubber. Hvor 11,3 pct. af børn fra fattige familier har måttet undlade at gå til en ugentlig fritidsaktivitet, er det samme tal for børn i ikke-fattige familier 3,5 pct.

Det er dog ikke kun socialt, at fattige børn lider flere afsavn end ikke-fattige. Også i forhold til sundhed og bolig har det konsekvenser at vokse op i lavindkomstfamilier. I Figur 5 kan man blandt andet se, at 2,5 pct. af børn i fattige familier har undværet lægeordineret medicin, mens 6,9 pct. af børnene i samme gruppe ifølge deres forældre ikke har et sted, hvor de kan læse lektier.

³ Cevea (2017) "Kontanthjælpsreformerne skaber flere fattige børn"

⁴ SFI (2016) "Fattigdom og afsavn"

Forældre om børns afsavn på bolig og helbred

Figur 5: SFI: "Fattigdom og afsavn" (2016)

Afsavn og begrænsninger af muligheder har altså betydning for børnenes trivsel og livskvalitet her og nu. Men også i forhold til deres fremtidsmuligheder, skaber det forhindringer at vokse op i fattigdom.

BØRN I FATTIGE FAMILIER KLARER SIG DÅRLIGERE SOM VOKSNE

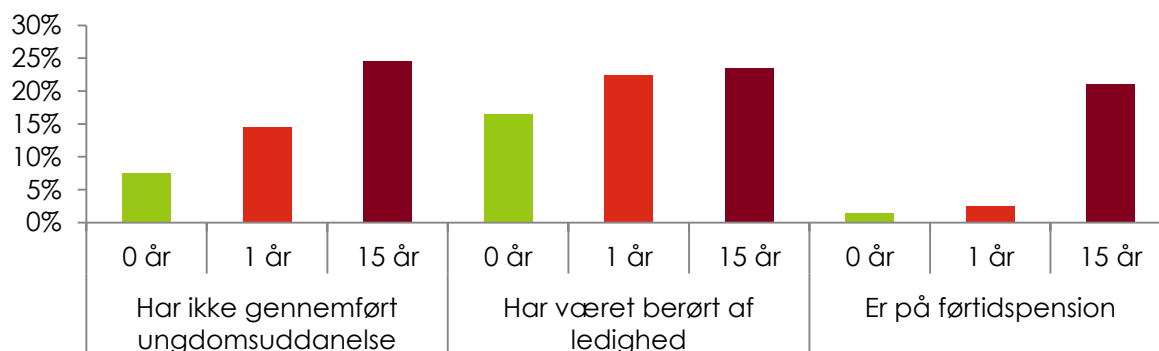
Ifølge en undersøgelse fra SFI fra 2015 har det konsekvenser på langt sigt at vokse op i fattigdom i et eller flere år⁵.

Som det fremgår af figur 6, rammes børn med en opvækst i fattigdom oftere af ledighed og førtidspension, end tilfældet er for børn i mere velhavende familier. Figuren viser også, at børn der lever længere tid i fattigdom rammes markant hårdere end børn, der kun i kort tid lever i lavindkomstfamilier. Det sidste gælder især i forhold til, hvor mange der som 30-årige var på førtidspension.

Også i forhold til uddannelse har det konsekvenser at vokse op i fattigdom. Langt færre børn fra lavindkomstfamilier har som 30-årige gennemført en ungdomsuddannelse. Det samme mønster gør sig gældende for andelen, der har påbegyndt en ungdomsuddannelse, hvorfor forskellen ikke kan forklares ved, at børn fra lavindkomstfamilier påbegynder deres uddannelse senere.

⁵ SFI: "Børn i lavindkomstfamilier" (2015)

30-åriges uddannelse, ledighed og førtidspension efter antal år i lavindkomstfamilier som børn

Figur 6: SFI: "Børn i lavindkomstfamilier" (2015)

Alt i alt viser undersøgelsen, at 30-årige opvokset i fattige familier klarer sig markant dårligere senere i livet. Det koster samfundet penge, når børn fra fattige familier hyppigere ender på offentlig forsørgelse som voksne eller får en dårligere uddannelse.

METODEBOKS

- Notatet bygger blandt andet på tal fra Danmarks Statistik om personer i lavindkomstfamilier eksklusiv studerende.
- Notatet anvender OECD's definition på fattigdom, som indebærer personer, der lever for under 50 pct. af medianindkomsten. Grænsen blev også anvendt som en del af den danske fattigdomsgrænse, der blev afskaffet i 2015. Her var der dog knyttet andre krav til fattigdomsgrænsen, som at man skulle have været fattig i tre år og ikke have formue.
- Tallene for indkomstgrænse for 1. decil er inflationskorrigeret med forbrugerprisindeks (100 = 2015)